

КРИЗА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ

«ВЕЛИКА КРИЗА» XIV–XV ст.

Очікувані результати

Після уроку учні / учениці зможуть:

- пояснювати, як вплинули на життя населення кліматичні зміни в Європі наприкінці Середньовіччя;
- визначати наслідки пандемії «чорної смерті» для Європейського континенту;
- наводити приклади кризових явищ, пов'язаних із повсякденням та господарюванням людей.

ПЕРЕБІГ УРОКУ

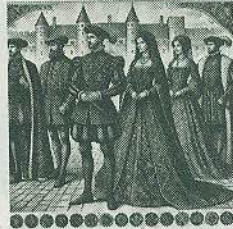
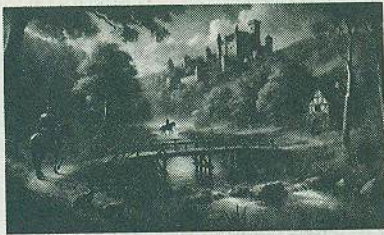
I. АКТУАЛІЗАЦІЯ ОПОРНИХ ЗНАТЬ

Перевіряємо виконання домашнього завдання.

Робота в парах

Організуємо роботу з метафоричними зображеннями, створеними в ШІ. Пропонуємо учням за описом скласти коротку розповідь про життя середньовічної людини, доповнюючи її наявним ілюстративним матеріалом.

Орієнтовна тематика: природа, війни, хвороби, міграція, сім'я, мода, ремесла.

II. МОТИВАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Метод «Асоціація»

Уводимо поняття *криза*, проводимо обговорення, генеруємо ідеї.

Орієнтовні відповіді учнів: лихо, голод, хвороби, війни, смерть, розруха, зміни, знищення, страждання, страх, невизначеність.

Запитання

- Що могло спричинити кризові явища в середньовічному суспільстві?
- Чи могла людина впоратися з ними самотужки?
- Як зміни, що відбувалися, могли сприяти подальшому суспільно-політичному, соціально-економічному й культурному розвитку.

Звертаємо увагу на негативний контекст слова *криза*; пояснюємо, що суспільства Ранньомодерного часу переживали кризові явища, які супроводжувалися змінами клімату, способу життя, світогляду тогочасних людей. Такі тенденції не могли не позначитися на політичному устрої та законодавчих актах державотворення країн світу.

III. СПРИЙНЯТТЯ ТА УСВІДОМЛЕННЯ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ

Робота з медіатекстом

Організуємо роботу з джерелом, визначаємо основні природно-кліматичні чинники, які спричинили кризові явища в повсякденному житті й господарюванні людей зазначеного періоду.

Запитання

1. Які кліматичні зміни відбулися на Європейському континенті?
2. Як вони вплинули на спосіб життя та господарську діяльність?

Під час Малого льодовикового періоду загальносвітова температура знизилася менш ніж на 1 градус за Цельсієм, проте в деяких частинах Європи цей показник був дещо більшим, особливо взимку. Для прикладу, у Лондоні взимку було настільки холодно, що Темза повністю замерзала, її можна було перейти просто по льоду.

Донедавна на запитання, що спричинило таке похолодання, у вчених не було відповіді. Проте нещодавно група вчених зробила доволі цікаве відкриття. За висновками дослідників, початок Малого льодовикового періоду спричинила низка вулканічних вивержень у тропічному регіоні в період між 1250 та 1300 роками

Узагальнюємо відповіді учнів / учениць.

Пригадуємо обставини поширення пандемії чуми, звертаємо увагу на те, що в середині XIV ст. через «чорну смерть» загинула ледь не половина жителів Європи. Сьогодні чуму можна лікувати антибіотиками.

Другу частину вивчення нового навчального матеріалу пропонуємо у двох варіантах.

Варіант 1. Вправа «Досліджуємо разом»

Пропонуємо учням / ученицям опрацювати матеріали «Анамнез “чорної смерті”» (за лінком: [URL: https://surl.li/nlaelc](https://surl.li/nlaelc)) та виконати завдання. Узагальнюємо відповіді під час бесіди.

Запитання

1. Як ви розумієте значення слова *пандемія*?
2. За яких обставин можна вживати це поняття?
3. Яку хворобу називали «чорною смертю» та чому її класифікують як пандемію?
4. Яка частина Європи найбільше постраждала від пандемії?
5. Завдяки чому Європа змогла подолати пандемію та її наслідки?

Варіант 2. Робота з художнім текстом

Пропонуємо учням / ученицям охарактеризувати текст за алгоритмом: *хто — що — де — коли — чому — як*.

«ДЕКАМЕРОН» ДЖОВАННІ БОККАЧЧО

Що ж іще можна сказати, повертаючись з околиці знову до міста? Хіба лише те, що з тяжкого Господнього наслання, а може, ще через людську жорстокість, од місяця березоля до місяця липня померло в мурах міста Флоренції — почасти од чумної моровиці, а також почасти через поганій догляд за слабкими через упередженість здорових — більше, гадають, ніж сто тисяч душ, тоді як до цієї пошесті ніхто, мабуть, і не думав, щоб у місті було так багато народу. Скільки великих палаців, скільки прекрасних будинків, скільки пишних осель, де було колись повно челядинців і панства, обернулося на пустку! Скільки знатних родів, скільки розкішних маєтків, скільки багатих скарбів лишилось без законного спадкоємця! Скільки бравих чоловіків, скільки вродливих жінок, скільки гарних молодиків, що їх би Гален, Гіппократ і Ескулап визнали були б за здорових, уранці снідали з родичами, друзями й товаришами, увечері трапезували вже на тому світі з пращурами!

Так от, минуло вже після благодатного втілення Сина Божого років тисяча триста й сорок вісім, коли в преславнім місті Флоренція, найкрасивішому серед усіх італійських міст, поширилась чумна моровиця; чи то вже була така дія планет небесних, чи Господь за діла наші несправедливі наслав на смертних чуму, що розпочалася за кілька років раніше в східних землях і, вигубивши там незліченну силу жителів, посунула без упину з краю в край, докотилася, на горе, й до Заходу. Не допомагали